

ውጫንስ ሄልዝ ኦፕሽን ሓ.ዝ.ማ.

ጥንሲ አብ ምውራድ ከጋጥሙ ዝኸለሉ ሓደጋታትን ሽግራትን

አብ ዝኸነ ናይ ህክምና ኣዋህባ፣ጥንሲ ምውራድን ሓደጋታትን የጋጥሙ 'ዮም። ዋላኳ ሓደጋታት ከጋጥምሉ ዕድል እንተሃለወ ኩሉሻዕ ግን አብ ጥንሲ ምውራድ ሽግር የጋጥም 'ዩ ማለት ኣይኮነን። ብዛዕባ ጥንሲ ምቁራድ ብተሓት ኣመለኻኸታ እኳ እንተሃለዉ ጥንሲ ብምውራድኪ ንቐጻሊ ሙሉእ ጥዕና ዘለዎ ጥንሲ ንምሓዝ ግን ሽግር የምድእ 'ዩ ማለት ኣይኮነን።

መድሓኒት ብምውሳድ ዝኸተሉ ሳዕቤናት፡- ጥንሲ ንምቁራድ እዞም ዝስዕቡ መድሓኒታት ክትወስዱ ትኸእሊ ኢኹ።

Fentanyl (ፈንታንይል)፡- እዞ መድሓኒት እዞይ ንተሓካሚ ቃንዝ ዝቕንስ 'ዩ። ሳዕቤኑ ኸዓ ዕውልውል ምባል፣ምሕኻኽ፣ ሓንጎል ጨረውረው ናይ ምባል ፣ ናይ ድቃስ ስምዒትን ብትኽክል ናይ ዘይምስትውዓልን ስምዒታት የስዕብ 'ዩ።

ሸርሰድ(ቃንዝ መዕገሲ)፡- እዞ መድሓኒት እዞይ ሕሙም ንክድቅስን ጭንቀት ንምቕናስን ይሕግዝ። ሳዕቤኑ ኸዓ ካብ ልሙድ ወጻኢ ናይ ድቃስ ስምዒት፣ ሓንጎል ምስሓትን ናይ ምርኣይ ክእለት ምቕናስን 'ዮም።

ኣቲቫን፡-እዞ መድሓኒት እዞይ ጭንቀት ንምቕናስን ይሕግዝ። ሳዕቤኑ ኸዓ ካብ ልሙድ ወጻኢ ናይ ድቃስ ስምዒት፣ ድኻም፣ ሓንጎል ምስሓትን ቀልቢ ምጥፋእን'ዮም።

ጥንሲ ንምውራድ እትጥቀምዮም መድሓኒታት ኣብ ሰውነትኪን ሓንጎልኪን ብ 24 ሰዓታት ውሽጢ ዘምድኡ ለውጥታት ስለዘሉ ኣብ 24 ሰዓታት እዞም ዝስዕቡ ተግባራት ኣይተከናውኒ።

- መኪና ምግናሕ
- ዓቢዪ ማሽን ምንቅስቓስ
- ብጣዕሚ ምስትውዓል ዘድልዮም ነገራት ወይ ኸዓ ምስ ሕጊ ዝተትሓዘ ነገር ካብ ምውሳን ምዕቃብ

ናይ ኣለርጂ ምልክታት፡- መድሓኒት መይኸዓ ጥንሲ ንምውራድ እትጥቀምዮም መሳርሕታት ኣለርጂ ከስዕቡ ይኸእሉ 'ዮም። ንሳቶን 'ውን፡- **ላቴክስ።** እንተጋጢሙኪ

- ንጥዕና በዓል ሞያ ጉጅለ ተናገሪ
- ዝኸነ ናይ ኣለርጂ ምልክታት እንተርኢኹ ብህጹጽ ንነርስ ተናገሪ። ንኣብነት 'ውን፡- ናይ ምስትንፋስ ሕጽረት ፣ዕንፍራር፣ ኣብ ገጽ ፣ከንፈር፣መልሓስ ወይም ጉረሮ ሕበጥ ምርኣይ።

ዝተማለኣ ናይ ጥንሲ ምቁራድ ዘይምክያድ፡- ሓደሓደ ግዜ እቲ ጥንሲ ሙሉእ ብምሉእ ዘይክውገድ ይኸእል። እዞይ ትሕቲ 2 ካብ 100 ዘጋጥም 'ዩ።

- ማህጸን ውሽጢ ዝተረፈ ነገር እንተሃልዩ ናይ ምድማይ፣ ምኩምታር ወኸዓ ኢንፌኸንን የስዕብ 'ዩ።
- ዝቕረየ ነገር እንተሃልዩ ብኣልትራሳውንድ ምስተርኣየ ናይ ምውጋድ ኣካይዳ ይድገም።

ኢንፎክሽን(ረክሲ):- ባክተርያ ካብ ብልዕቲ ናብ ማህጸን ናይ ምእታው ዕድል ስለዘለዎ ትሕቲ 2 ካብ 100 ኢንፎክሽን ከጋጥም ይኸእል 'ዩ።

- ሙብዛሕቲኡ ኢንፎክሽን ብመጀመርታ ደረጃ እንተተሓኪሙ ብኣንቲባዮቲክስ ይድሕን 'ዩ። እታ ተሓካሚት ብጥንቃቄ ናይ ኢንፎክሽን መምርሒ እንድሕር ተኸቲላ ብቐሊሉ ይድሕን 'ዩ።

ብዙሕ ደም ምፍሳስ (ሄሞረዥ) :- ብዙሕ ደም ናይ ምፍሳስ ዕድል ትሕቲ 1 ካብ 1000 ጥንሲ ምውራድ 'ዩ። ሙብዛሕቲኡ ግዛ ጥንሲ ክወርድ ከሎ ወይም ምስወረደ እሻዒቱ እዩ ዝርአ።

- መድሓኒት ምስርሑ ንምፍላጥ ንውሕ ዝበለ ግዛ ይድልዩሲ 'ዩ። ስሕት ኢሉ ተሓካሚት ደም ዘድልዩ እንተኾይና ናብ ሆስፒታል ክትውሰድ ትኸእል 'ያ።

ዘይዕዉት ጥንሲ ምቁራጽ:- ጥንሲ ምቁራጽ ሙሉእ ብሙሉእ እንተዘተኸይዱ ከምእንደገና ምክያድ ይድሊ። እዙይ ዝፍጠረሉ ዕድል ግን ትሕቲ 0.03% 'ዩ።

- ሙብዛሕቲኡ ግዛ ኣብ ትኸክለኛ ዘይኮን ናይ ሰውነት ቅርጺ ዘለዎን ኣንሸቲ ወይም ካብ ማህጸን ወጻኢ ዝፍጠር ጥንሲ 'ዩ። ሙሉእ ንሙሉእ ጥንሱ ንምውጋድ ተወሳኺ ኣካይዳ ይጠልብ።

ኣብ ማህጸን ውሽጢ ደም ምፍሳስ (ሄሞቶመትራ):- ኣብ ማህጸን ውሽጢ ደም ክፈስስ ይኸእል 'ዩ።

- ሙብዛሕቲኡ ግዛ ናይ ጥንሲ ምውራድ ምስተኸየደ ኣብ ውሽጢ 24 ሰዓታት 'ዩ ዘጋጥም።
- ተወሳኺ ሕክምና ከድሊ ይኸእል 'ዩ።

ናይ ማህጸን ጉድኣት (ፐርፎራሽን) :- ዋላኳ ትሕቲ 1 ካብ 1000 እንተኾነ ንጥንሲ ምውራድ ዝገልግሉ መሳርሒታት ማህጸን ክቐዱ ይኸእሉ 'ዮም።

- እቲ ቁስሊ ባዕሉ ክሓደ ይኸእል 'ዩ። እንተዘከይኑ ግን ናይ መጥባሕቲ ጽገና ይድልዮ 'ዩ። ብጠዕሚ ስሕት ኢሉ ክሳብ ናይ ማህጸን ምውጋድ የጋጥም 'ዩ።

ሽግራት ምቕናስ ወይም ምክልኻል ይከኣል 'ዶ?

ናይ ሕክምና ሰራሕተኛታት እቲ ሓደጋ ከየጋጥም እዞም ዝስዕቡ ተግባራት የከናውኑ።

- ናይ ተሓካሚት ናይ ሕክምና ታሪኽ ኸንርኢ ኢና፡ ናይ ውሽጢ ምርመራ ነካይድ፡ ኢንፎክሽን ንኸይፍጠር ፈተነ ምግባር።
- ከጋጥሙ ዝኸእሉ ሓደጋታት፡ ናትኪ ድልዮትን ጥዕና ኩነታትኪን ንምግላጽ ምስ ሕክምና በዓል ሞያታት ተነጋገሪ።
- ጥንሲ ንምቁራጽ እንጥቀመሎም መሳርሒታት ብደንቢ ዝተሓጸቡ/ስተረላይዝ/ ዝኾኑን 'ዮም።
- ናይ ሕክምና በዓልሞያ ኣባላት እኹል ናይ ጥንሲ ምቁራጽ ፍልጠትን ክእለትን ፡ መሳርሒ ኣጠቓቕማን ከምኡ 'ውን ሽግር እንተጋጢሙ እንታይ ክገብሩ ከምዘለዎም ይፈልጡ 'ዮም።
- ብዛዕባ ከጋጥሙ ዝኸእሉ ናይ ሓደጋ ምልክታትን ድሕሪ ጥንሲ ምውራድ ባዕልኺ ሰውነትኪ ከመይ ክትንከባኸቢ ከምዘለኪ ሓበሬታ ክወሃብኪ 'ዩ።

ሓደጋ ንምቕናስ ዘኸለሉ ሓበሬታ፡-

- ቅድሚ ጥንሲ ምቁራጽኪ ብዘዕባ ጥዕናኺ ከምኡ 'ውን ናይ መድሓኒት ኣለርጂ እንተሃልዩኪ ንሓኸይም ተዘረቢ።
- ድሕሪ ጥንሲ ምውጋድ ዝወሃበኪ መምርሕታት ብጥንቃቕ ምትግባር።
- ናይቲ ሓደጋ ምልክታት ፈሊጥኪ ናብ ሓኪም ወይም ናብ ውጫንስ ሄልዝ ኣፕሽን ምድዋል።
- ድሕሪ ጥንሲ ምውጋድ ናብ ናይ ውልቀ ሓኪም ወይም ናብ ውጫንስ ሄልዝ ኣፕሽን ክትትል ንምግባር ኪዲ።

ሞት፡-

- ብጥንሲ ምቁራጽ ምኸንያት ኣብ ከናዳ ናይ ሞት ሓደጋ ብጣዕሚ ትሑት 'ዩ።
- ጥንሲ ምቁራጽ ሕጋዊ ጥንቃቕን ዘለዎ እንተኾይኑ ናይ ሞት ሓደጋ ትሕቲ 0.56 ካብ 100 000 'ዩ።
- ካብ ብጥንሲ ምውጋድ ዝፍጠር ናይ ሞት ሓደጋ ኣብ 9ተ ኣዋርሕ (7.06 ካብ 100 000 ብሂወት ካብ ዝውለዱ) ናይ ጥንሲ ግዜ ዝፍጠር ሞት ኣዝዩ ይበልጽ።
- መብዛሕቲኡ ናይ ሞት ሓደጋ ዝፍጠር ምስ መደንዘዚ ወይ ምስ ናይ መድሓኒት ኣጠቓቕማ ዝተትሓዘ 'ዩ።

ፍልፍል ጽሑፍ፡-

- Henshaw SK. Unintended pregnancy and abortion: A public health perspective. In Paul M, Lichtenberg ES, Borgatta L, Grimes DA, Stubblefield PG. *A Clinician's Guide to Medical and Surgical Abortion*. New York: Churchill Livingstone, 1999, pp. 11-22
- Haskell WM, Easterling TR, Lichtenberg ES. Surgical abortion after the first trimester. In Paul M, Lichtenberg ES, Borgatta L, Grimes DA, Stubblefield PG. *A Clinician's Guide to Medical and Surgical Abortion*. New York: Churchill Livingstone, 1999, pp. 123-138.
- Zane S, Creanga AA, Berg CJ, Pazol K, Suchdev BD, Jamieson DJ, et al. Abortion-related mortality in the United States: 1998-2010. *Obstetrics & Gynecology*. 2015; 126(2): 258-65.
- Grimes, DA. Estimation of pregnancy-related mortality risk by pregnancy outcome, United States: 1991 to 1999. *American Journal of Obstetrics & Gynecology* 2006; 194: 92-94